

واپسی (ڈرامہ)

ہلکا جیہا خوشی بھریا ساری فیڈ ان ہوندا اے تے کچھ دیر جاری رہ کے ہولی ہولی فیڈ آؤٹ ہوندا اے۔ فیر بُو ہا کھلن دی اواز اُبھردی اے اوہدے نال ای کسے دے ٹرن داتاثر پیدا ہوندا اے۔ فیر اک جوان کُڑی (سکینہ) دی اواز اُبھردی اے۔

سکینہ: ماں۔۔۔ ماں جی۔ ہائے۔ ہائے ماں کتھے ٹر گئی اے گھر خالی چھڈ کے۔ پل دا وساہ نہیں تے ماں نوں ویکھو کوئی اتہ پتا ای نہیں۔ چل نی سکینہ توں چھا با ویکھ۔ کوئی روٹی دی بُرکی ہے تے کھا ٹھنڈا پانی پی تے اپنے رب دا شکر ادا کر۔ (کسے دے داخل ہون داتاثر۔ اک وڈی عمر دی عورت خیراں دی اواز)

خیراں: اللہ جان دا اے ایس مہنگائی نے کتھے اپڑ کے ساہ لینا اے۔ قہر خدا داوتری سبزی اسمان نال گلاں کرن لگ پئی اے۔ حالے کل دی گل اے جدوں سکینہ گوٹگو پچاہ (50) پیسے کلو ہوندے سن تے ہُن دس (10) روپے کلو ہو گئے نیں۔ سکینہ: ماں جی ہوا وچ گلاں کرن دا کیہ فائدہ اے! آجاؤ دونویں ماٹواں دھیاں بہہ کے دکھ سکھ پھولدیاں آں۔ خیراں: توں کدوں آئی ایس سکینہ۔۔۔؟

سکینہ: (مسکراہٹ دے تاثر نال)۔ جس ویلے روز آؤنی آں۔ تہانوں پتا اے سکول دی چھٹی دا اک مٹھیا ہوا یا ٹام اے۔ پرتسیں دسو بُو ہا کھلا چھڈ کے کتھے ٹر گئے سی؟

خیراں: میں جانا کتھے سی دھینے۔ ریڑھی والا پرلی گلی وچ ہوکا دے رہیاسی سوچیا شام دی ہانڈی لئی کچھ لے لوں پرشیواں کہندیاں نیں پرے ہو کے کھلو۔ کدی سنے سن۔ گوٹگو وی دس (10) روپے کلو۔

سکینہ: ماں میرے ویلے دی اپنی منگ ہوندا اے۔ اللہ بخشے اتاجی کہندے ہوندے سن پئی جدوں اوہ نوکر ہوئے سن تے اوہناں دی تنخواہ ستانوے (97) روپے سی تے ہُن تہاڈی دھیں نوں سکولوں تن ہزار روپے ملدے نیں۔ ایہہ وی تے ویکھو۔

خیراں: لے ایہہ کیہ ویکھنا۔ اوہناں ستانویاں (97) روپیاں وچوں آسیاں (80) روپیاں نال پورا مہینا لنگھائی داسی تے ستاراں (17) روپیاں دی بچت کری دی سی تے ہُن تیری تنخواہ وچوں ست (7) روپے بچانے مشکل نیں۔

سکینہ: چل ماں حوصلہ رکھ۔ فکر تے کوئی نہیں سائوں۔ اوکھے سوکھے مہینا لنگھائی جاندا اے۔

خیراں: لے فکر کیوں نہ کراں۔ ویاہ نہیں کرنا تیرا؟

سکینہ: میں تے تیرے کول ای رہنا اے ماں۔

خیراں: (اُداس لہجے وچ) کئے رکھیاں دھیاں گھر وچ۔ ایہہ تے چڑیاں داچنہ نیں۔ پھر کر کے اڈاری مار جاندیاں نیں۔

سکینہ: اُداسی والی گلاں نہ کراں۔ جے دھیاں ٹر جاندیاں نیں تے تُو تہاں وی گھر آ جاندیاں نیں۔ اللہ رکھے ویر سلطان دا ویاہ وی تے

ہوئے گانا!

خیراں: کدھرے آہرے لگے گاتے ویاہ ہوئے گا۔ وہلیاں کھان والیاں نوں کون دیندا اے اپنیاں دھیاں۔ سارا دن پنڈ وچ پھر دا اے۔
اوہنوں تے تیرے ول ویکھ کے وی خیال نہیں آؤندا پئی بھین سکولے پڑھانندی اے۔ پنڈ وچ اوہدی عزت اے تے بھرا۔۔۔
سکینہ: (گل کٹ دیاں ہویاں) چل چھڈ ماں۔ لیا اُرے گونگو جھیلے تے ہانڈی دھریے۔

خیراں: ہانڈی روٹی تے کرنی ایں پر سچی گل اے۔ مینوں سلطان دے پھٹن چنگے نہیں لگدے۔ جیوں سویرنوں نکل دا اے شاماں پا کے گھر
وڑدا اے۔ رنگ اوہدا پیل اے۔ نشنیاں وانگر کمرے وچ جا لگدا اے۔ ویہ (20) واری کرم داد نے کہیا اے کہ منڈیا میری آڑھت
دی دکان تے چل کے بہہ پراوہدے تے کوئی اثر ای نہیں ہوندا۔

سکینہ: ماں چھڈ دے کھیڑا اوہدا۔

خیراں: کھیڑا کس طراں چھڈاں۔ میرا شک یقین وچ بدلدا جاندا اے کہ اوہ ضرور کوئی نشہ کردا اے۔
سکینہ: (غمگین لہجے وچ) ماں اصلی گل تے ایہہ وے کہ ویر سلطان سچی مچی نشہ کردا اے۔ میرے تے پرس وچوں اوہنے کئی واری پیسے دی
کڈھے نیں۔

خیراں: شاداشے کڑیے تیرا شاداشے۔ تے مینوں تُوں کیوں نہیں دسیا ہُن تائیں۔

(بُہا کھڑکن دی آواز اُبھر دی اے)

خیراں: (ہولی جیہی) ایہہ کون آگیا اے (اُچی آواز وچ) کون اے۔؟

بشیر: (اک جوان آواز) میں بشیر آں ماسی۔ بشیر دکاندار۔

خیراں: (سکینہ نوں) توں اندر جا کے بیٹھ۔

سکینہ: اچھا (چلن داتاثر)

خیراں: آجا بشیر لگھ آ۔ بُہا کھلا اے (بُہا کھلن داتاثر)

بشیر: السلام علیکم! ماسی۔

خیراں: آوے بشیر توں کدھر آگیا ایں آج؟

بشیر: (ہوکا بھر کے) بس ماسی آؤنا ای پے گیا اے۔۔۔۔۔

خیراں: وے ایڈا ہوکا کاہنوں بھریا اے۔ خیر تے ہے۔۔۔۔۔؟

بشیر: ویسے تے خیر ای ماسی۔ پر۔۔۔۔۔

خیراں: پر کیہ وے گھل کے گل کر؟

بشیر: بس ماسی۔ ایویں شرم جیہی آؤندی اے۔

خیراں: چنگا فیر پہلے شرمالے چنگی طراں۔

بشیر: (سوالیہ انداز وچ) سلطان تے نہیں ہونا گھر؟

خیراں: نہیں اوہ تے نہیں گھر بیگا۔ وے اوہدے بارے آکوئی گل؟
 بشیر: (شرماندیاں ہوئیاں) گل تے اوہدے بارے ای سی۔۔۔۔۔
 خیراں: (غصے نال) وے کیہ گل اے اوہدے بارے؟
 بشیر: ماسی اوہنے میرے کولوں سو (100) روپیہ اُدھار لیا سی۔ آج تن (3) مہینے ہو گئے نیں روز لارا لاڈا اے۔ اخیر آج میں سختی نال منگے
 تے اوہ لڑائی تے اُتر آیا۔

خیراں: فیر۔۔۔؟

بشیر: فیر کیہ۔ میں تہاڈی خاطر چُپ کر رہیا۔ پراوہ رولا پانڈا رہیا۔
 اخیر بول بال کے تھک گیا تے نورے دے کھیتاں ول ٹر گیا۔
 جے توں غصہ نہ کریں ماسی تے اک گل کراں۔

خیراں: میں سواہ غصہ کرنا ایں۔ توں دس مینوں۔

بشیر: ماسی! سلطان نشہ کرا اے۔

خیراں: (فکر مند نال) وے مینوں تے پہلے ای شک سی۔ پر مینوں کسے نہیں دسیا۔ جالیند اپھرا اوہدے کولوں اپنے سو (100) روپے۔ مینوں
 چُچھ کے دتے سی۔ (غصے وچ اُچی اواز نال) جاتوں وی نورے دے کھیتاں ول۔ وے جاندا کیوں نہیں۔۔۔؟ چلا جا۔ میں کہنی آں۔
 بشیر: (گھبرا کے) ہلا جاناواں ماسی۔ مینوں سو (100) روپیہ ملے یا نہ ملے پر ماسی توں اپنے سلطان نوں نشے توں بچا۔ (جان داتاثر)
 (اک ہو رنو جوان اواز ارشد دے آن داتاثر)

ارشد: (گھبراہٹ نال) ماسی۔ ماسی خیراں۔

خیراں: وے ہُن کیہ ہو گیا اے؟ خیراں۔ میں تے اگے سستی بیٹھی آں۔

ارشد: ماسی سلطان نوں پولیس پھڑکے لے گئی اے۔

خیراں: ہائے میں مر گئی۔ وے کیوں لے گئی پولیس۔۔۔؟

ارشد: ماسی اوہ سگریٹ پیندا سی نشے والے۔ اوہدے نال منھاتے چھیمادوی سن۔

خیراں: (اُچی اواز وچ) وے تہاڈا لکھ نہ رہوے۔ نشے والے سگریٹ بنان والیو۔ ہائے وے میں کیہ کراں ہُن۔۔۔۔؟

سکیمنہ: (داخل ہوندىاں دُوروں نیڑے آؤندی اواز تے گھبرایا ہوا لہجہ) کیہ ہو یا ماں۔۔۔؟

خیراں: نی پولیس لے گئی اوہنوں۔

سکیمنہ: کیہنوں ماں۔۔۔؟

خیراں: نی تیرے بھرا سلطان نوں۔

ارشد: ماسی ہُن تے تینوں تھانے جانا پئے گا۔ چودھری کرم داد نوں نال لے جا۔

سکیمنہ: ماں میں وی تیرے نال چلاں گی۔

خیراں: گھر بیٹھ توں آرام نال۔ چل وے پتر ارشد میرے نال چل کرم داد دے گھر تائیں۔
 ارشد: چل ماسی۔

(منظر بدلد اے۔ ہلکا جیہا سازی نہ)

(تھانیدار دی رُعب دارِ اواز)

تھانیدار: چودھری صاحب تے ماسی خیراں۔ میں ایہناں منڈیاں نوں بالکل نہیں چھڈناں۔ خاص طور تے سلطان نوں تے بالکل نہیں چھڈنا۔ ایہنے تے پڑھ لکھ کے گویا اے۔ ایہنوں شرم نہیں آؤندی۔ بہن ایہدے گھر دا خرچہ چلاندا اے سکولے پڑھا کے تے ایہہ ویہلا مشنڈ اکھیتاں وچ بہہ کے نشے کردا اے۔

چودھری کرم داد: بالکل ٹھیک اے۔ اسیں وی تہا نوں ایہوای کہن آئے آں۔ کیوں بھین خیراں کیہ خیال اے تیرا۔۔؟

خیراں: تھانیدار صاحب چودھری کرم داد ٹھیک کہند اے۔ رکھو ایہناں نوں اتھے ای۔

سلطان: (اک کمزور اواز) انج نہ کہہ ماں۔ خدا دا واسطہ ای مینوں چھڈالے۔ مینوں بڑا ڈراؤندا اے تھانے توں۔

تھانیدار: تھانے توں تینوں ڈراؤندا اے تے نشے دے سُوٹے لاندیاں ڈر نہیں آؤندا۔ موندھہ وکھ اپنا ہڑباں نکلیاں ہویاں نیں۔ تیلے ورگا تیرا جُت اے۔

کرم داد: رکھو جی ایہناں نوں اتھے ای۔

تھانیدار: حوالدار بند کردے ایہناں نوں حوالا ت وچ۔

سلطان: ماں مینوں بچالے۔ مینوں گھر لے چل۔ مَر جاں گا میں اتھے۔

خیراں: مَر دا ایں تے مَر۔ کناں سمجھایا تیری بھین نے تینوں۔ وے مینوں تے توں موندھہ وکھان جوگا نہیں پھڈیا۔ سارا پنڈ میری عزت کر داسی۔

ہُن کیہ کہن گے لوکی پئی ماسی خیراں دا پتر اک پڑھی لکھی بھین دا بھر اپھڑ گیا اے۔ شاداشے تیرے۔ کیا سوہنا چن چڑھایا اے۔

سلطان: (روندیاں ہویاں) ماں معاف کردے مینوں۔ معاف کردے مینوں ماں۔ میں ہُن سگریٹ نہیں پیاں گا۔ ماں مینوں ڈاکٹر کول

لے چل۔ ماں میرا علاج کرا دے۔ میں تیرے سردی قسم کھا کے کہنا واں۔ ہُن کدی سگریٹ نہیں پیاں گا۔

چودھری کرم داد: جے کل نوں مکر گیا فیر۔۔؟

خیراں: میں تے کہنی آں رہن دیو دو (2) چار (4) دیہاڑے تھانے وچ، ایہنوں۔

سلطان: نہ ماں۔ مینوں گھر لے چل۔ مینوں ڈاکٹر کول لے چل پر مینوں تھانے نہ چھڈ کے جائیں۔ میری توبہ اے ماں۔ میں کدے نشہ نہیں

کراں گا۔ میں واپس مڑنا چاہناں۔

چودھری: تھانیدار صاحب تہاڈی کیہ صلاح اے؟

تھانیدار: میں ایہدے وعدے اُتے یقین کرن نوں تیار آں۔ پر میں ایہنوں گھر نہیں بھیجاں گا۔ میں خود ایہنوں تے ایہدے ساتھیاں نوں

ہسپتال لے کے جاواں گا۔ اپنی نگرانی وچ علاج کراواں گا۔

سلطان: تھانیدار صاحب میں تیار آں ہسپتال جان لئی۔ میرا اعتبار کرو۔ میں ہُن کدی نشہ نہیں کراں گا۔ آج امیناں لوکاں دے سامنے

جیہڑی شرم ساری تے جیہڑی ذلت ہوئی اے۔ اوہنے میریاں اکھّاں کھول دتیاں نیں۔ میں سب کولوں معافی منگناواں۔ میں واپس
 اوسے سلطان نوں ملنا چاہناں جیہڑا دو (2) ورہے پہلے سی۔ اپنی سکینہ دا بھرا۔
 (ویلا لنگھن دا تاثر دین لئی اک ساریہ جدا اے)
 سکینہ: (خوشی بھریا لہجہ) لے پھڑ شیشہ تے تک اپنی شکل۔ کتناں فرق پئے گیا اے۔ رنگ نکھر آیا اے تیرا نشہ چھڈن نال۔
 خیراں: کوئی زندگی اے نشہ باز اں دی۔ ہر بندہ نفرت کردا اے۔ تُو ہُوہ کردا اے۔
 سلطان: (مُسکراہٹ دے تاثر نال صحت مند آواز) ہُن بار بار نشہ داناں لے کے مینوں شرمندہ نہ کرو۔ میں لعنت بھیج دا ہاں اوہناں
 دیہاڑیاں اُتے۔ بس ہُن میں تہاڈے کول واپس آ گیا واں کل توں انشاء اللہ چودھری کرم داد دی آڑھت تے جا کے کم کراں گا۔
 سکینہ: (خوش ہو کے) تے فیرا میں تیرا ویاہ کراں گے۔
 (اک خوشی بھریا ساریہ اُبھر دا اے)

مشق

- 1- پیٹھاں لکھے لفظاں نوں اپنے فقریاں وچ انج ورتو جے ایہناں دے معنی اُگھڑاؤن:
 قہر، اونٹری، گونگلو، مٹھیا ہويا، ہوکا دینا، کھیڑا، جُٹھ
- 2- ”چڑیاں دا چنبہ“ توں کیہ مراد اے؟
- 3- سلطان نوں پولیس پھڑ کے کیوں لے جاندی اے؟
- 4- خیراں دے کردار بارے اک پیرا گراف لکھو۔
- 5- سلطان نوں کیہڑی چیز نے نشہ چھڈن اُتے مجبور کیتا؟
- 6- تہاڈے کسے دوست نوں نشہ دار وگ لگ جائے تو تُو سی اوہدے واسطے کیہ کرو گے؟